

26.-27. Mart/March 2021.

MOGUĆNOSTI UNAPREĐENJA KVALITETA ONLINE NASTAVE I SIGURNOSTI DJECE NA INTERNETU U USLOVIMA COVID-19 PANDEMIJE

Prof.dr. Hadžib Salkić,
Visoka škola CEPS – Centar za poslovne studije Kiseljak,
hadzib.salkic@ceps.edu.ba
Doc.dr. Muhamed Ćosić, Internacionalni univerzitet Travnik
muhamed.cosic@iu-travnik.com

Stručni članak

SAŽETAK

Pandemija izazvana virusom COVID-19 uzrokovala je brojne poteškoće u svim aspektima ljudskog života pa tako i u obrazovanju. Zbog nepostojanja jedinstvenog okvira za realizaciju online nastave, škole u Bosni i Hercegovini koristile su različite forme organizovanja online nastave. U cilju dobijanja podataka o pomenutim formama online nastave u Srednjobosanskom kantonu (FBiH) urađeno je istraživanje putem online ankete. Tokom oktobra mjeseca 2020. godine, preko 4.000 učenika od 5. do 9. razerada anketirano je putem Google Forms obrasca dajući svoju ocjenu efikasnosti kvaliteta različitih načina organizacije online nastave. Cilj istraživanja je bio da se analiziranjem dobivenih podataka daju preporuke za poboljšanje kvaliteta online nastave u vrijeme panedemije. Takođe, jedan od ciljeva istraživanja je bio da se na osnovu analize odgovora na pitanja koja su se odnosila na sigurnosne aspekte korištenja interneta ponude smjernice za povećanje sigurnosti djece na internetu.

Ključne riječi: COVID-19, online nastava, zloupotreba interneta.

POSSIBILITIES OF IMPROVING THE QUALITY OF ONLINE TEACHING AND CHILD SAFETY ON THE INTERNET IN THE CONDITIONS OF COVID-19 PANDEMIC

Abstract:

The pandemic caused by the COVID-19 virus has caused numerous difficulties in all aspects of human life, including education. Due to the lack of a unified framework for the implementation of online teaching, schools in Bosnia and Herzegovina have used various forms of organizing online teaching. In order to obtain data on the mentioned forms of online teaching in the Central Bosnia Canton (FBiH), a survey was conducted through an online survey. During October 2020, over 4,000 students from grades 5 to 9 were surveyed via the Google Forms form giving their assessment of the effectiveness of the quality of different ways of organizing online teaching. The aim of the research was to analyze the obtained data and make recommendations for improving the quality of online teaching during the pandemic. Also, one of the goals of the research was to offer guidelines for increasing the safety of children on the Internet based on the analysis of answers to questions related to the safety aspects of using the Internet.

Keywords: COVID-19, online teaching, internet abuse.

26.-27. Mart/March 2021.

Uvod

Eskalacija korona virusa u globalnu pandemiju uzrokovala je potpunim ili djelimičnim zatvaranjem škola i prelaskom sa klasičnog oblika izvođenja nastave na online učenje. Nažalost, ovaj se prelazak morao izvesti na brzinu bez odgovarajuće i sveobuhvatne pripreme. Brza primjena sinhronih i asinhronih metoda učenja na daljinu bio je veliki izazov za učenike i roditelje, a takođe i za uprave škola i nastavnike. Problemi su se pojavili u širokom obimu, od nedovoljne educiranosti nastavnika za primjenu novih tehnologija učenja, neujednačene opremljenosti škola, do problema sa posjedovanjem odgovarajućih uređaja za praćenje online nastave kod učenika koji dolaze iz porodica slabijeg materijalnog stanja. Za potpuno sagledavanje svih efekata zatvaranja škola i praćenja nastave online biće potrebno mnogo vremena, podataka i provedenih opsežnih studija.

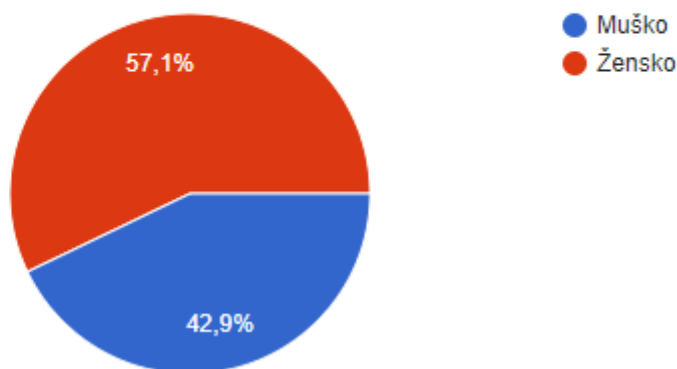
Metodologija

Osnovna metoda koja se primjenjuje u ovom istraživanju je anketiranje putem digitalnog anketnog upitnika. Anketom je obuhvaćeno približno 4000 učenika Srednjobosanskog kantona. Učenici su odgovarali na ukupno 13 pitanja koja su se ticala općih karakteristika izvođenja online nastave, korištenih platformi i sigurnosnih aspekata korištenja interneta. Za realizaciju anketiranja korišteni su Google Forms obrazci.

Rezultati istraživanja

Od 4013 anketiranih učenika 57,12% je bilo ženskog i 42,88% muškog spola.

Spol:
4013 odgovora

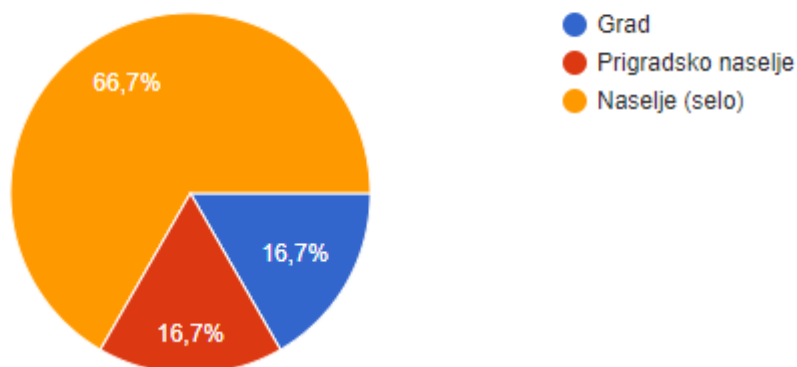

1. Spol ispitanika

Najveći dio ispitanika bio je iz ruralnog područja i to 66,03%, prigradskih naselja 16,31 i urbanog područja 16,66%.

26.-27. Mart/March 2021.

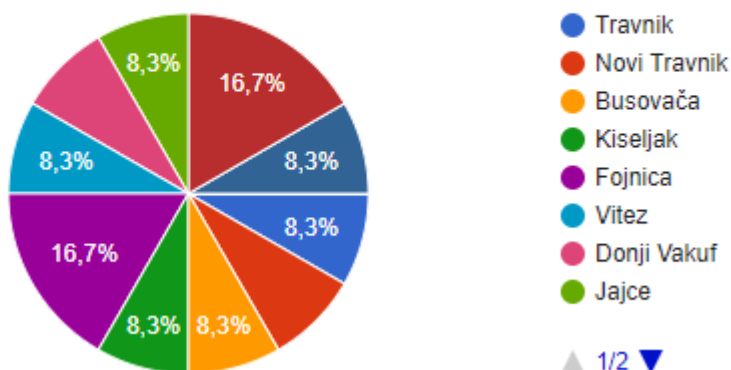
Stanujete:
3881 odgovora

2. Područje stanovanja ispitanika

Najveće učešće su uzeli učenici iz gradova: Travnik (16,70%), Fojnica (16,70%), zatim manji procenat gradovi Jajce, Donji Vakuf, Kiseljak, Novi Travnik, Busovača i Vitez.

Grad
3972 odgovora

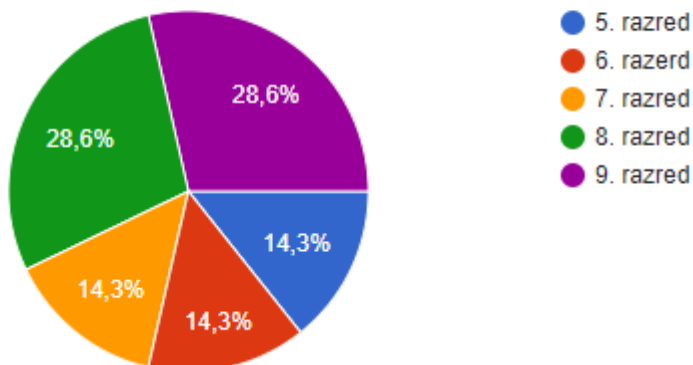

3. Općine ispitanika

Ukupno je anketirano po 28,60% učenika 8. i 9. razreda, zatim 14,31% 7. razreda, te manji broj učenika 5. i 6. razreda.

26.-27. Mart/March 2021.

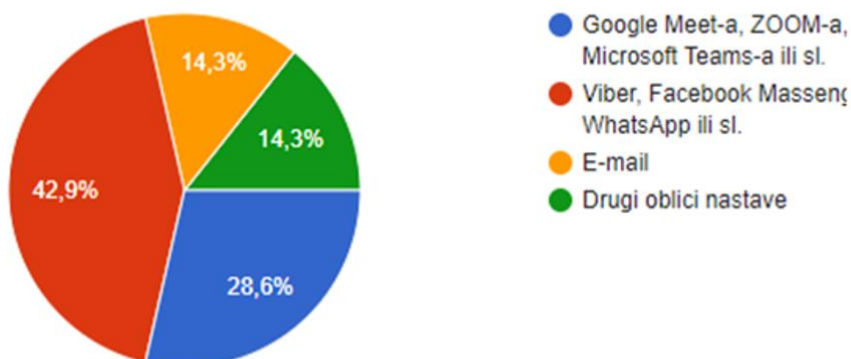
Učenik sam:
3891 odgovor

4. Koji su razredi ispitanici

Za vrijeme pandemije učenici su za praćenje online nastave najviše koristili Viber, Facebook i WhatsApp i to 42,91% od ukupno 3 921. učenika, 28,65% online platforme Google Meet, ZOOM ili Microsoft Teams, dok je manji broj koristilo E-mail ili druge oblike komunikacije.

Koju aplikaciju koristiš za praćenje online nastave?
3921 odgovor

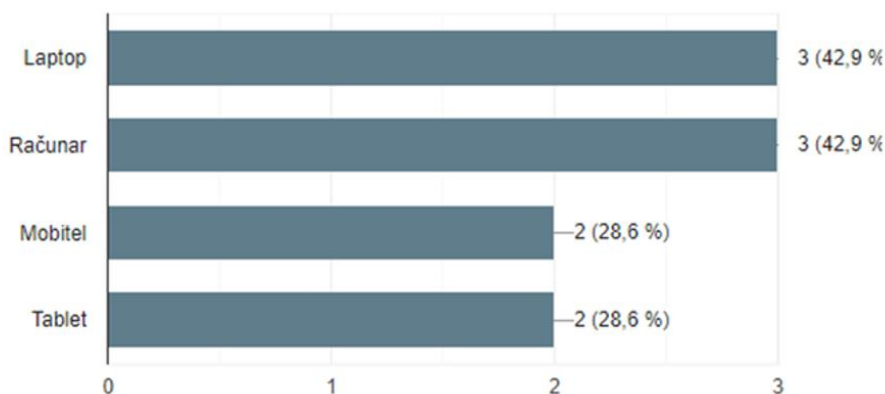
5. Kojim uređajima ispitanici prate nastavu

26.-27. Mart/March 2021.

Što se tiče korištenja uređaja kojim su pratili nastavu, učenici su najviše koristili Laptop ili računar (42,90%), 28,60% mobilni uređaj a mnji procenat ih je koristilo tablet.

Koji uređaj koristiš za praćenje online nastave?

4011 odgovor

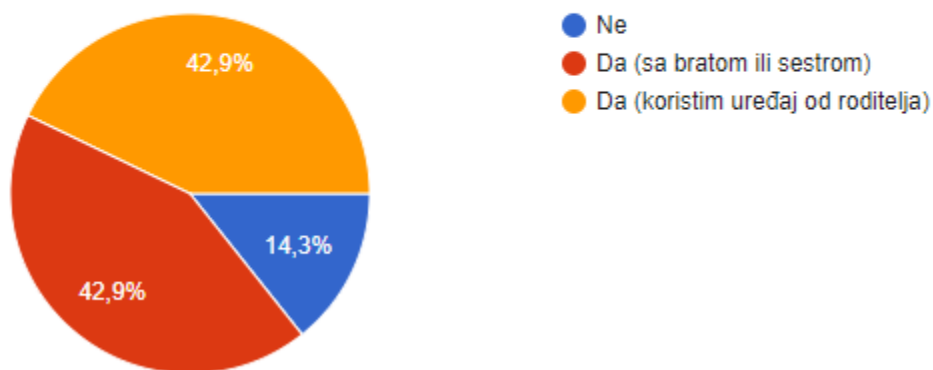

6. Na koji način ispitanici prate nastavu

Učenici su najčešće dijelili uređaj sa bratom ili sestrom (42,88%), dok je njih 41,22% koristilo uređaj od roditelja.

Da li dijeliš sa nekim uređaj na kojim pratiš nastavu:

3982 odgovora

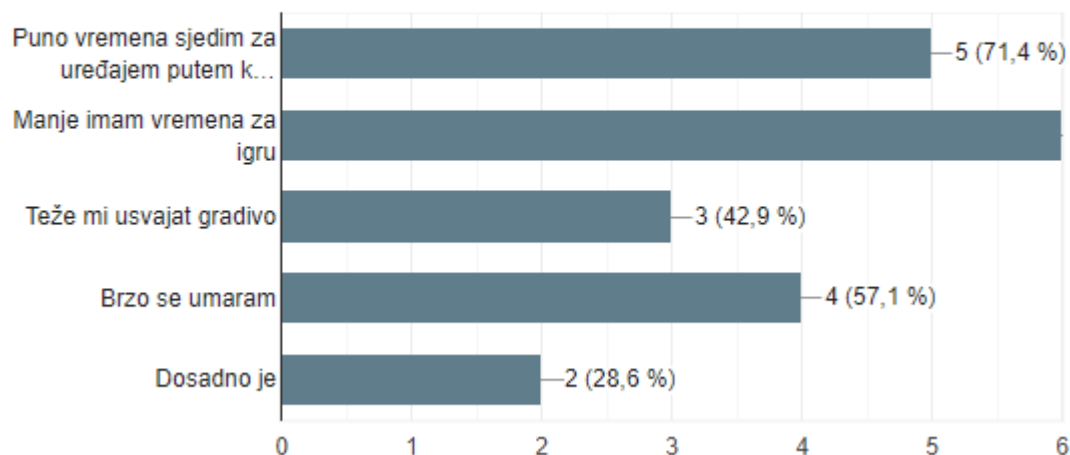
7. Sa kim ispitanici dijele uređaj kojim prate nastavu

26.-27. Mart/March 2021.

Stavovi učenika su da je najveći nedostatak online nastave dugotrajno sjedenje za uređajem i to 71,72%, manje vremena za igru 82,10%, brzo umaranje 57,17%, te teže usvajanje gradiva 42,93%, a 28,66% njih su se izjasnili da im je bilo dosadno.

Šta je najveći nedostatak ONLINE nastave:

3893 odgovora

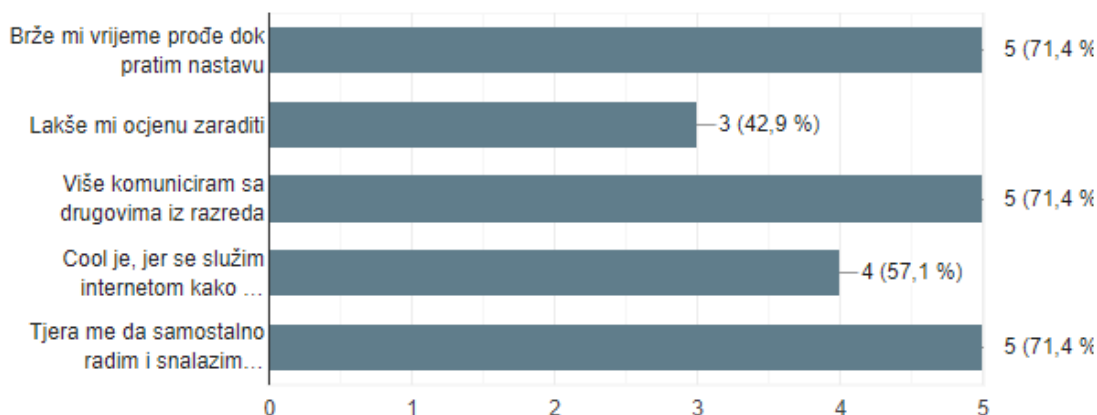

8. Koji je nedostatak Online nastave

Na pitanje, „Šta je bila prednost ONLINE nastave?“, učenici su dali sljedeće odgovore: njih 71,46% odgovorili su brže im vrijeme prođe, te je izražena veća komunikacija sa kolegama, kao i da im je povećana aktivnost na samostalanom radu i snalaženje na internetu kako bi usvojili gradivo. Manji broj učenika se izjasnilo da na ovaj način lakše zarade ocjenu i „cool“ im je na ovaj način pratiti nastavu i usvajati novo gradivo.

Šta je najveća prednost ONLINE nastave:

4005 odgovora

9. Prednosti online nastave

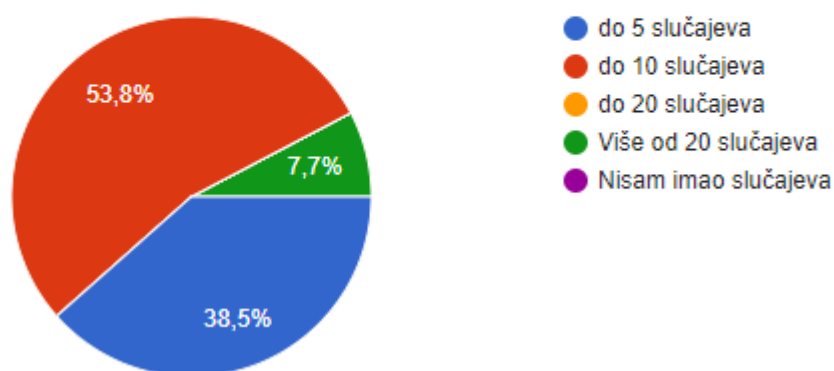
Na pitanje, „Koliko su učenici imali slučajeva neprijatnog ponašanja na internetu u posljednjih godinu dana“, odgovorili su: njih 53,81% je imalo do 10 takvih slučajeva, dok je njih 38,29%

26.-27. Mart/March 2021.

se izjasnilo da je imalo do 5 takvih slučajeva i tek 7,61% se izjasnilo da je imalo do 20 slučajeva neprijatnog ponašanja u komunikaciji na internetu.

Koliko si imao/la slučajeva neprijatnog ponašanja na internetu u posljednjih godinu dana:

13 odgovora

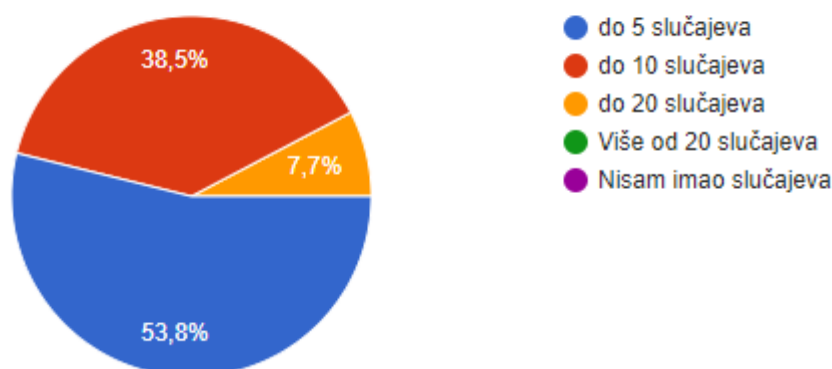

10. Neprijatni slučajevi ponašanja na internetu

Nadpolovična većina učenika 53,22% je na pitanje, „Koliko je bilo slučajeva prezentiranja neželjenih sadržaja?“, odgovorila da ih je bilo do 5 slučajeva, dok je 38,5% učenika na isto pitanje odgovorilo da je takvih slučajeva bilo između 10 i 20. Zabrinjavajući je podatak da je čak 7,29% učenika odgovorilo da je takvih slučajeva bilo preko 20.

Koliko si imao/la slučajeva prezentiranja neželjenih sadržaja:

13 odgovora

11. Slučajevi prezentiranja neželjenih sadržaja

Moguće prijetnje po sigurnost učenika ogledaju se, između ostalog, u traženju podataka od učenika o njihovim privatnim stvarima. Na pitanje da li su imali upite o zanimanju oca pozitivno, te o podacima vezanim za kreditne kartice 78,6 % učenika se izjasnilo da su imali takve upite. Učenici su odgovorili i da su imali upite o broju bareće i sestara i to 85,77% anketiranih učenika.

26.-27. Mart/March 2021.

Koliko si imao/la slučajeve traženja podataka?

14 odgovora

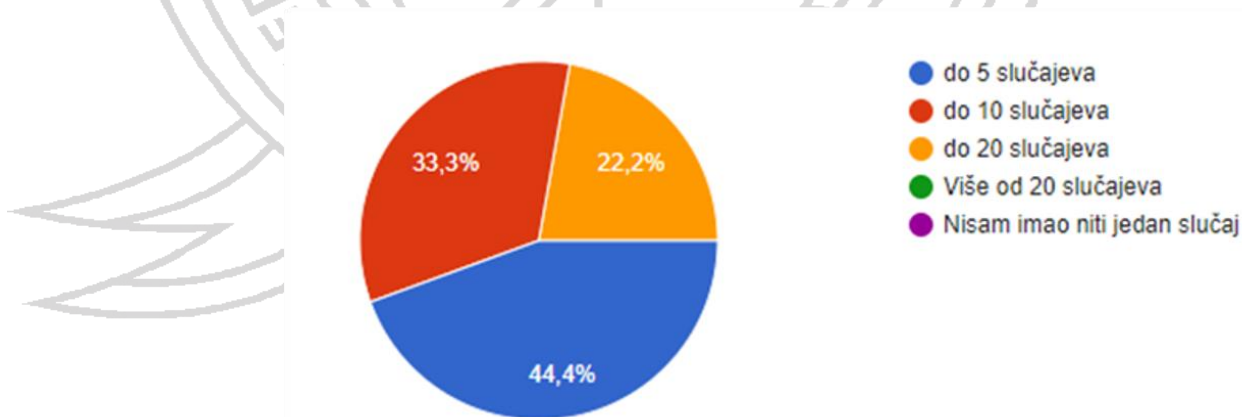

12. Slučajevi traženja podataka

Na pitanju o širenju mržnje na internetu, 44,4% anketiranih učenika se izjasnilo da su širenje mržnje osjetili do 5 slučajeva, 33,3% učenika se izjasnilo da je tih slučajeva bilo do 10, a 22,2% učenika se izjasnilo da je takvih slučajeva bilo do 20.

Prilikom tvog korištenja interneta u predhodnoj godini, koliko je bilo slučajeva širenja mržnje u bilo kom obliku?

9 odgovora

13. Slučajevi širenja mržnje

Zaključci

Na osnovu dobivenih i analiziranih odgovora na postavljena pitanja moguće je izvesti sljedeće zaključke:

1. Učenici najviše koriste Viber i slične aplikacije za praćenje online predavanja što je pokazatelj da se ne koriste namjenske aplikacije za online nastavu. Potrebna je edukacija učenika, nastavnika i roditelja u pogledu korištenja naprednijih aplikacija za online učenje.
2. Veći procenat učenika je koristilo vlastiti računar ili laptop što govori da većina učenika posjeduje neophodnu infrastrukturu za praćenje online nastave. Otežavajuća okolnost je što mnogi učenici moraju dijeliti uređaje za praćenje nastave sa drugim članovima porodice. Preporuka je da roditelji upoznaju upravu škole i razrednike u slučaju da imaju ovakav problem, te da nastavnici budu tolerantni prema ovoj kategoriji učenika.
3. Kao nedostatak ONLINE nastave učenici vide u najvećoj mjeri dugotrajno sjedenje, manje vremena za igru, te su teže usvajali gradivo na ovaj način. Preporuka je da se organizuje edukacije u smislu sprječavanja štetnih posljedica dugotrajnog sjedenja.
4. Organizovanje online pvećava informatičku pismenost učenika, nastavnika i roditelja.
5. Što se sigurnosnih aspekata tiče moguće je izvesti nekoliko zaključaka. Na osnovu podataka dobivenih anketiranjem učenika se moglo zaključiti da su djevojčice bile više zainteresovane za saradnju na provedenom istraživanju od dječaka. Takođe, moguće je zaključiti da djevojčice više koriste internet, što je reciprocitetno rezultatima dosadašnjih istraživanja koja pokazuju da su djevojčice u više navrata bile meta zloupotreba interneta. Takođe, iz odgovora učenika se može zaključiti da je bilo slučajeva pokušaja zloupotrebe djece na internetu. Preporuka je da škole kontinuirano vrše edukaciju učenika i roditelja o sprječavanju zloupotrebe djece na internetu.

LITERATURA:

1. <https://www.preporod.info/bs/document/5>
2. <http://milan-matijevic.com/wp-content/uploads/2010/05/Nastava-usmjerena-na-u%C4%8Denike-2011-finalno-knjiga1.pdf>
3. <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A1614/datastream/PDF/view>
4. https://www.researchgate.net/publication/324483622_Ucenje_i_ucenja_na_online_platformama
5. https://bib.irb.hr/datoteka/409015.Projektno_ucenje_Matijevic.pdf
6. https://bib.irb.hr/datoteka/972856.elektroniko_ucenje_u_budunosti.pdf
7. <https://sscha.edu.ba/wp-content/uploads/2020/08/Metodologija-2020.pdf>
8. <https://skolazazivot.hr/akcijski-plan-za-provedbu-nastave-na-daljinu-prijedlog/>
9. https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/08/Prirucnik_Upravljanje-organizacijom-nastave-uz-uporabu-digitalnih-tehnologija.pdf